

HÍREK

RÁTH—VÉGH ISTVÁN

A könyv harcos szerelmesei közül ismét eltávozott valaki: *Ráth-Végh* István, a kultúrtörténész. Mert valóban harcos védelmezője és egyben szigorú kritikusa volt egész életében a könyv művészetének.

Amikor a betűvetést tanulta, még fagygyúgyertya mellett körmölte a betűket, halálának évében már magnóra vették fel csevegéseit a televízió számára. E két „technikai credmény” közé ékelődött *Ráth-Végh* István kilencven éve.

Polgári foglalkozása bíró volt, de bírói székéből az ellenforradalmi szellem, alig ötven éves korában már nyugdíjba kényszerítette, ám éppen ez az intézkedés nyitotta meg az addig csak magánszenvedélyből kutató kultúrtörténész előtt a magyar tudományos irodalom felé vezető utat. Egymás után írta a két világháború közötti években érdekes kultúrhistóriai könyveit, amelyek sokszor elképesztő adathalmazzal tárták fel az emberi balgaságot. A törvívó bajnokok könnyed modorában rántotta le a leplet az együgyűség vámszedőiről, a klerikális hazugságokról, a szerelem rejtelmeiről, az emberi erkölcsök lazaságáról. Munkásságának társadalomkritikai jelentőségét alig lehet felbecsülni. A Horthy-fasizmus éveiben megjelent kiadványai összesen nem jelentek meg annyi példányban, mint ma egy-egy műve. Könyvtári olvasók ezrei várnak ma türelemmel minden könyvére, hogy hónapok múlva végre kézhez kaphassák azokat. Ha volt magyar író, aki megtalálta a kapcsolatot a tömegekkel, úgy az *Ráth-Végh* István volt.

A felszabadulás utáni években, amikor látnia kellett, hogy idős kora ellenére is igényt tart munkásságára a nép állama és a magyar irodalom, egymásután jelentette meg újabb- és újabb furcsaság-gyűjteményeit (*Mendemondák, Fejedelmi bálvány, A pénz komédiája* stb.), de közben részben átdolgozva régi műveit is kiadta.

Bölcs humora és borotvaéles ironiája friss maradt élete végéig, munkakedve pedig kiapadhatatlan volt. Az anekdotázva kritizáló kultúrtörténészek — hajdan népes, ma már ritkuló — családjában *Ráth-Végh* István képviseli a legmagasabb rangot.

Egyik első műve, *A könyv komédiája* pár nappal a halála előtt jelent meg átdolgozott kiadásban. A többire — fájdalom — már hiába várnak hű olvasói.

TISZAY ANDOR

Francia Könyvkiállítás. A francia — magyar kulturális csereakció keretében október 24-én francia, majd ezt követően a párizsi Sorbonne-on magyar könyvkiállítás nyílt. A Műcsarnok három termében rendezett bemutató több év francia könyv- és folyóiratkiadásáról adott átfogó képet. A kiállításon bemutatott eredeti méretű festményreprodukciók egyben képzőművészeti eseménnyé is tették a francia nyomdaiparnak ezt a széles skálájú bemutatóját. A kiállított könyvek között a gyermekirodalomtól kezdve az alkalmazott tudományos művekig a könyvkiadásnak szinte minden egyes ága képviseltette magát.

Az első teremben a francia nyomdászati magas színvonalát és művészi teljesítményeit az ismeretterjesztő jellegű, városokról, országokról, egyes kultúrákról szóló képes monográfiák és művészeti kiadványok bizonyították leginkább. A kiállított művek technikai kivitele: szövegelendézése, tagolása, nyomdailag hatásosan kiemelt fő- és alcímei és nem utolsósorban foto-illusztrációi és színes technikája érdemelnek említést. A művészeti könyvek tematikailag is a legszélesebb skálát mutatják: reprezentatív és tudományos kiadványok, mult és jelen, francia és nem francia művészet egyaránt megtalálható volt a könyvek között. Itt kell megemlítenünk a kiállított reprodukciók csodálatos technikáját, melyek nemcsak a szín, hanem az anyag eredetiségének visszaadását is figyelembe veszik.

A hatalmas enciklopédikus kiadványok és szótárak mellett a kiállítás nagy részét tudományos művek tették ki. Míg a kézikönyv kiadás természetesen csak a legújabb termékeit állította ki, addig az egzakt tudományos művek között régiek és újak egyaránt szerepeltek. Talán ezzel magyarázható az a tény, hogy ezeknek külső kiállításán gyakran kevesebb a hangsúly. A francia tudományos életéről az összefoglaló kiadványok mellett a részletmunkák sokfélesége ad körvonalat.

FOGARASSY MIKLÓS

Nemzetközi katalogizálási konferencia.

Az 1961-ben Párizsban tartandó Nemzetközi Katalogizálási Konferencia igen alapos előkészítést egy hét napos — 1959 július 19—25-ig terjedő — bevezető értekezlet összehívásával igyekezett biztosítani a Könyvtárosegyesületek Nemzetközi Szövetségének (IFLA) Tanácsa. Egy ilyen katalogizálási konferencia gondolata már 1957-ben felmerült, az előkészületek megkezdésére azonban csak az 1958. évi mad-

ridi értekezlet után kerülhetett sor. Hozzá tartozott az előkészítéshez — a konferencia főfeladataként — a katalogizálási szabályok egységesítésére vonatkozó témák szétoztása kidolgozásra, valamint az IFLA katalogizálási problémákkal foglalkozó munkacsoportja folyamatos munkájának biztosítása és az előkészítő konferencia céljának széleskörű ismertetése az UNESCO-Bulletin-ben. 1958 novemberétől 1959 júliusáig a Bulletin öt száma foglalkozott ezzel a kérdéssel.

Az előkészítő konferenciára benyújtott értekezések az alább felsorolt témákkal foglalkoztak:

1. A Nemzetközi Katalogizálási Konferencián megvitandó kérdések.
2. A Katalogizálási szabályzat kidolgozásának alapelvei.
3. Vítás kérdések.
4. Javaslatok a katalogizálási szabályok összeegyeztetésére.
5. Összetett és prepozíciós nevek.
6. A nevéket változó formában használó szerzők rendszava.
7. Ázsiai nevek rendszóként való alkalmazása a latin betűs katalógusban.
8. Több szerzős művek címléírása a betűrendes katalógusban.
9. A testületi szerzőkkel kapcsolatos néhány probléma.
10. Az anonym művek rendszava.
11. A Nemzetközi Katalogizálási Konferencia célja és szervezete.
12. Programterv.
13. A zsidó irodalom központi katalógus-tervezete.
14. Jelentés a latin-amerikai katalogizálás helyzetéről és problémáiról.
15. A katalogizálás Japánban.

Az előkészítő értekezlet hangsúlyozta, hogy a Nemzetközi Katalogizálási Konferencia sikerének első feltétele céljának pontos meghatározása. Ez a cél: megtalálni azt az alapot, amely biztosítja a katalogizálási szabályok nemzetközi egységesítését. E cél megvalósítása megkönyvitene a nemzetközi bibliográfiai tájékozódást és a bibliográfiai cseréjét is.

Mindenekelőtt a szerzői és címrendszavak kiválasztásának problémáját kell megoldani. Ehhez viszont szükséges annak az elvnek az elfogadása, hogy: *a)* a katalógus kettős célt szolgál, ti. hogy minden kiadvány a rajta szereplő szerző vagy cím szerint osztható a katalógusba, és ugyanazon szerző minden művének valamennyi kiadásáról és fordításáról készült címléírás együtt legyen, *b)* a katalógusban minden dokumentumnak legyen egy főlapja mellék-lappal és a nagyon fontos utalásokkal.

A katalogizálási rendszerekben jelen-tékeny eltérések mutatkoznak, vannak

azonban olyan kérdések, amelyekre vonatkozóan lényeges megegyezés jött már létre. A konferencia ezekkel nem foglalkozik. A főproblémák tehát a következők:

Rendszöváltás: *a)* anonym, de ismert szerzőjű műveknél, *b)* több szerzős művek esetében.

Szerzői rendszó: *a)* több nevet használó vagy több néven ismert szerzőknél, *b)* különböző írásformával vagy különböző nyelvtani alakban használt nevek egységesítése, *c)* a névnek rendszóként használt része: 1. összetett vagy prepozíciós európai neveknél, 2. nem európai neveknél.

A testületi szerzők rendszava: *a)* kell-e és mikor testületi szerzőről készült rendszó? *b)* más testülettől függő testületek rendszavának kérdése, *c)* földrajzi nevek testületi rendszóként való alkalmazása nem területi jellegű testületeknél.

Címrendszó: *a)* más-más cím alatt megjelent anonym művek, *b)* címváltozást szenvedett sorozatok címrendszavának kiválasztása, *c)* formarendszavak használata bizonyos kiadványtípusok esetében.

A fentiek mellett szükségesnek látta az előkészítő értekezlet, mintegy kiegészítésül, néhány újabb téma kidolgozását. Ilyenek:

1. A katalogizálásra és a bibliográfiai tájékoztatás egyéb formáira vonatkozó szabályok kapcsolata.
 2. Terminológiai szótár összeállítása, amely a katalogizálás fogalmait, illetve definícióit a különböző nyelvekben egységesen tükrözi.
 3. Tanulmány a nem európai — elsősorban arab és indiai — nevek különböző típusairól a katalógusban való összeegyeztetés céljából.
 4. A transliteráció problémája.
 5. A misekönyvek és más vallásos szövegek katalogizálása.
 6. A sorozati művek kérdése.
- Ami a konferencián való részvételt illeti, a következő típusú szervezetek képviselőjét tartotta kívánatosnak az elő-értekezlet:

1. nemzeti és regionális könyvtáros-egyesületek,
2. könyvtártani, bibliográfiai és könyvkereskedelmi nemzetközi szervek,
3. fejlett katalógusrendszerrel bíró nemzeti könyvtárak,
4. a nemzeti bibliográfiai és központi katalógusok felelős szervei,
5. a könyvtárak és a bibliográfiai tevékenység ellenőrzésére hivatott kormányzati szervek.

A delegátusoknak teljes meghatalmazással kell rendelkezniük a delegáló szervezet részéről. Gondoskodás történik egyéni meghívók szétküldéséről is.

SZIGETHY JOLÁN